

Nr 1 2012

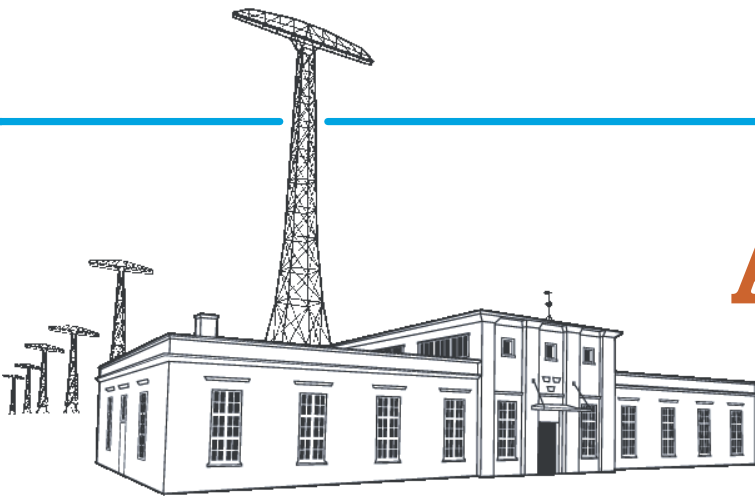
Medlemsblad för

Alexander

Grimeton

Veteranradios

Vänner

Alternatorn

ÅRSMÖTE

onsdag

21 mars kl 19

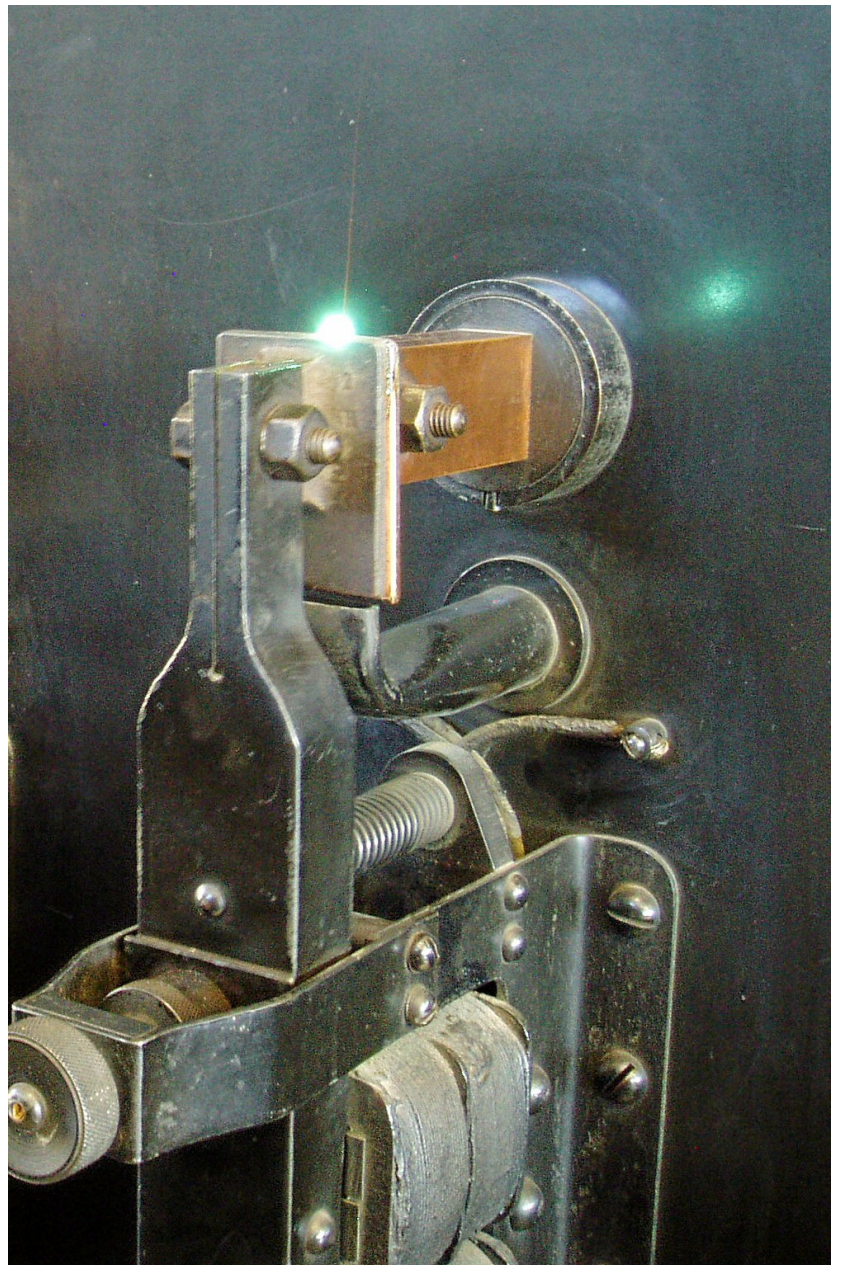
i Sändarsalen

Välkommen

Sid 3, 6-7

"Den gamla damen"
var opasslig
på julafton!
Sidan 4-5

*Det blixtrar och låter om kontakt-
orna när Alexandersonsända-
ren körs. Ett mäktigt skådespel
som ytterligare understryker att
Grimetons radiostation inte är
något museum utan ett i högsta
grad levande industriminne.*

www.alexander.n.se

Hej alla vänner

Närmast har vi nu årsmöte, kallelsen till detta evenemang har ni på nästa sida. Gäst är Varberg Energis vd, Carl-Arne Pedersen, som talar över ämnet *Vindkraft och fjärrvärme*. Det kommer att bli ett intressant föredrag i ett aktuellt ämne.

På sidorna 6-7 kan ni läsa om vad vi har haft för oss förra året. När man sammanfattar så här så blir det ju en hel del faktiskt. Många är engagerade på olika sätt i radiostationens fortlevnad. Fortlevnad låter som om vi håller på med nån slags konstgjord andning men så är det absolut inte. Radiostationen i Grimeton är inget museum utan i högsta grad ett levande industriminne; som det formulerades av Kjell Markström, förrre vd:n för Världsarvet Grimeton och som erhöll Hazeliusmedaljen förra året för detta sitt arbete. Om det kunde vi läsa i Alternatorn nr 4/2011.

Ibland drabbas även den friskaste av krämpor och "den gamla damen" Alexandersonalternatorn, är inget undantag. Damen blev opasslig på julafton vilket fick till följd att vår planerade sändning måste avbrytas. "Damen" tillfrisknade i alla fall snabbt och redan efter ett par dar var hon uppe i varv. Men engagemanget från hennes lyssnare var rörande.

"Hon må vara förlåten vid så hög ålder", skrev en lyssnare.

Välkomna till årsmötet, som alltså hålls onsdagen den 21 mars och inget annat datum.

John Strandberg

Hundra år efter Titanic - Utställning på Världsarvet

Den 14 april 1912 klockan 23.40 kolliderade Titanic med ett isberg och katastrofen var ett faktum. Drygt två och en halv timme efter kollisionen sjönk Titanic till 3 800 meters djup ett stycke utanför New Foundlands kust.

Av de 2 207 människor som fanns ombord räddades 712 personer, tack vare att Titanic var försedd med 1912 års högteknologiska utrustning, en Marconisändare, vars nödsignaler uppfattades av fartyget Carpathia, som kom till undsättning.

I år är det hundra år sedan förlisningen. Det uppmärksammas på Världsarvet Grimeton med en utställning som tar avstamp i historien om Titans öde och fortsätter med att visa hur sjösäkerhet och sjöfartskommunikation har förändrats, förbättrats och gjort resor till havs än säkrare... eller hur säkra då?

Utsällningen invigs på hundraårsdagen av Titans förlisning den 14 april. Medlem i Alexander har fri entré mot uppvisande av medlemskort.

Alternatorn

Alexander GVV

– Grimeton Veteranradios Vänner

Radiostationen, Grimeton 72

SE-432 98 Grimeton

E-post: info@alexander.n.se

Hemsida: www.alexander.n.se

Redaktör: **John Strandberg**

Tel 0705 857381 fax 0340 37373

E-post: john.strandberg@swipnet.se

I redaktionen: **Ulf Larsson**

Ansvarig utgivare: **Jan Steinbach**

Teknisk produktion: **Benny Johansson**

Tryckt hos Tryckshopen, Varberg, 2011

Årgång 7 (Nr 25 från starten 2006)

Kallelse till årsmöte 2012

*Medlemmarna i ALEXANDER-GVV
kallas härmed till årsmöte
onsdagen den 21 mars 2012 kl. 19.00
i Sändarsalen på Radiostationen i Grimeton.*

Förslag till dagordning:

1. Mötets öppnande
2. Val av mötesfunktionärer: ordförande och sekreterare
3. Val av två justeringsmän
4. Fråga om godkännande av kallelsen
5. Fastställande av dagordningen
6. Styrelsens årsberättelser: Verksamhet och kassa
7. Revisorernas berättelse
8. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen för det gångna året
9. Val
  - a) Val av ordförande 2012-2013
  - b) Val av två styrelseledamöter 2012-2013 (I tur att avgå:
Hasse Nilsson och John Strandberg)
  - c) Två ersättare för år 2012
10. Val av två revisorer samt en ersättare
11. Val av valberedning varav en sammankallande (F.n. tre personer)
12. Information om kommande verksamhet
13. Inkomna motioner
14. Ordet är fritt
15. Avslutning

Ev. motioner eller större frågor lämnas skriftligen per post
(Alexander, Radiostationen, Grimeton 72, 432 98 Grimeton) eller e-post
(info@alexander.n.se) och skall vara styrelsen tillhanda senast 20 mars.

För förslag till valberedningen, kontakta: Bo Johansson 0340-674188,
Ingrid Johansson tel. 0340-674100 eller Ola Hernvall 0340-660771

Efter förhandlingarna
förflyttar vi oss till Besökscentrum (infobyggnaden) där det serveras kaffe, fralla och
kaka.VD:n för Varberg Energi, Carl-Arne Pedersen, talar om "Vindkraft och fjärrvärme".

Ta gärna med en gäst till årsmötet!

Välkomna till en givande kväll!

Styrelsen för ALEXANDER-GVV

Inställt på julafton

Det blev ingen sändning av julbudskap på julaftonen, som vi kunnat göra de fem senaste julaftnarna före 2011. Det drabbade främst alla dem som riktat in antennerna och rattat in Grimeton på sina mottagare. Vi som var på plats trivdes trots utebliven show. Särskilt som vi som vanligt undfägnades med sedvanligt julfika, bestående av glögg med pepparkakor, kaffe och tårta. Dessutom hyllades Bo Johansson, Alexanders och radiostationens nestor, som alltid passar på att fylla år på julafton.

Snabb information gick nu ut via det modernare e-postnätet om att Grimeton denna dag inte kunde höras.

En information som uppskattades mycket av mottagarna som slapp undra om det var fel på deras egna apparater eller inställningar.

Engagemanget brukar vara stort när vi sänder men nu visade det sig att engagemanget var nära nog lika stort även när vi inte sände. 90 rapporter kom in. Alla var mycket deltagande och förstående och beklagade den uteblivna sändningen. Han som hade tagit en halv dags ledigt dagen före julafton för att ordna med sina antenner var förstås inte lika glad.

-I meddelandet som gick ut refererades till sändaren som "The Old Lady", ett uttryck som kom från tidigare lyssnare och det var fantastiskt vad dessa ord väckte känslor hos alla. Man var "så förstående till en så gammal dam", skriver Alexanders telegrafist, Lars Kålland.

Så här lät det i rapporterna: "keep The Old Lady warm and give her a cup of tea with lots of sugar", "maybe the cold is getting to her bones", "our greatest wish of restoring good health to the Grandmother", "hon må vara förlåten vid så hög ålder", "I sincerely hope the illness will soon be turned into sanity again",

Tre tomtar försökte komma underfund med varför "Den gamla damen" inte ville bidra till julaftonens sändning. Jan Steinbach, Bo Johansson och Ulf Larsson

"sorry to hear that the SAQ team could not get The Old Lady out of her bed today", med flera. Alla var oroliga för "The Old Lady problems" och man var mycket orolig för att felet skulle vara allvarligt.

Lars Kålland berättar vidare om att det mest underliga i den inställda sändningen var att det kom in fem rapporter där man hade hört sändningen! Lars tror att det kan vara ett sätt att få QSL-kort utan att uppfylla de krav som ställs på den som får ett sådant. De som ansåg sig ha hört sändningen har fått mejl om att sändningen aldrig ägt rum.

Men vad var det nu som hade hänt med Den gamla damen?

Så här skriver vår tekniske expert Ola Hernvall på hemsidan:

"Orsaken till problemen med SAQ vid julaftonssändningen var sannolikt en skadad säkring i magnetiseringskretsen för 500 V likströmgeneratorn. Säkringen hade mycket hög resistans (150 ohm), jämfört med en frisk säkring som har resistans i storleksordningen tiondels ohm. När vi tappade magnetiseringsströmmen (fältströmmen) till likströmgeneratorn så förlorade vi styrströmmen till transduktorerna, som sitter i till-ledningarna till drivmotorn. Därmed hade vi inte någon fung-

erande hastighetsreglering av alternatorn. Det är lite förvånande att problemet uppstod exakt samtidigt som vi anslöt alternatorn till antennen. Vi var "i luften" ett fåtal sekunder med fallande frekvens innan skyddskretsen i hastighetsregleringen kopplade bort antennen."

När felen var åtgärdade fungerade allt som det skulle. Dels startades maskinen som vanligt vid ett par tillfällen i mellandagarna och dels fungerade sändningen av testmeddelandet VVV DE SAQ (en stansad hållremsa) utan

problem vid en sändning den 10 januari då 87 rapporter kom in. Sändningen hade hörts mycket bra i Europa och vi fick en positiv rapport från Alaska. Vi hade också hörts i Kina vilket uppmärksammades av vår medlem C-H Walde i Täby. Den aktuella mottagaren sitter på Academy of Science i Nanjing som ligger 240 km väster om Shanghai. Avståndet till Grimeton är cirka 9.000 km. Som jämförelse kan nämnas att det från Grimeton är drygt 6000 km till New York och till Kalifornien 8.500 km.

Lucia på Världsarvet

På Nobeldagen, den 10 december, som dessutom var en lördag, hölls vetenskapscafé med julmässa i Besöksbyggnaden (Infobyggnaden) på radiostationen. Paret Arne Sikö och Lotta Helin experimenterade och kåserade under rubriken "Ljushuvuden... Roligt, tokigt och faktiskt sant om elektriciteten".

Konsthantverksföreningen Marknad Grimeton ställde ut diverse alster. På eftermiddagen besöktes vetenskapscaféet av Varbergs lucia med tärnor.

Jul på Världsarvet var ett gemensamt arrangemang av Vetenskap och kultur och Grimetons hembygdskommitté.

Paret Lotta Helin och Alexanders Arne Sikö experimenterade i vetenskapscaféet som också besöktes av Varbergs lucia med tärnor.

ALEXANDER Grimeton Veteranradios Vänner

(Org.nr. 849600-7389, Säte: Varberg)

Verksamhetsberättelse för år 2011

Styrelsen får härmed avge redovisning för föreningens aktiviteter under verksamhetsåret 2011-01-01—2011-12-31.

Styrelse: Vid årsmötet 2011-03-23 omvaldes styrelsen i sin helhet och har följande sammansättning och funktioner: Ordförande: Jan Steinbach, vice ordförande Alf Urbath, kassör Hans Nilsson, sekreterare John Strandberg och ledamot Ulf Larsson. Ersättare Gunnar Larsson och Arne Sikö. Adjungerade ledamöter: Bo Johansson och Ola Hernvall.

Firmatecknare har varit: Jan Steinbach och Hans Nilsson. Revisorer: Barbro Alvarsson och Bertil Bertilsson. Ersättare: Christer Drospe. Valberedningen har bestått av Bo Johansson (sammankallande), Ingrid Johansson och Ola Hernvall. Föreningen hade vid årsskiftet drygt 500 medlemmar.

Medlemsavgifter: På höstmötet beslutades om oförändrade medlemsavgifter för 2012, dvs 100 kr/år för fysisk medlem och 500 kr/år för juridisk medlem.

Verksamhet: 11 protokollförda styrelsemöten har hållits under året, där även ersättarna varit kallade och för det mesta också deltagit.

Vid årsmötet 23 mars 2011, på Radiostationen i Grimeton, deltog 25 personer, och vid höstmötet 21 september 2011, på samma plats, också 25 personer.

Efter årsmötesförhandlingarna berättade Torbjörn Jansson, Åled, om och visade bilder från, Älvsnabbens jordenruntresa 1966-67 då Jansson var värnpliktig telegrafist och kung Carl Gustaf, då kronprins, deltog som officersaspirant.

Efter höstmötets förhandlingar berättade Alexanders Gunnar Larsson om sitt arbete med mobilsystem i olika länder. Han tog oss med på en uppskattad resa "Från när och fjärran" med egna bilder från Sverige, Nigeria, Indien och Saudiarabien.

Föreningen Alexander har under året fortsatt sin stödjande roll gentemot Världsarvet Grimeton AB genom att medverka vid arrangemang som Världsarvet Grimeton och andra

genomfört på radiostationen t ex genom att köra sändaren. Bl a medverkade Alexanders Arne Sikö på två vetenskapscaféer under året med experiment och annat populärvetenskapligt.

Sändaren har startats, och meddelanden utsänts den 4 januari, den 14 april vid EU-CAP-konferensen i Rom (om antenner och vågutbredning) på Alexandersondagen den 3 juli, FN-dagen den 24 oktober samt traditionsenligt på julafton. Julaftonens sändning kunde inte genomföras då sändaren vägrade att samarbeta. Dock kunde felet lokaliseras och åtgärdas redan ett par dar efter jul. En extrastart då och ännu en i mellandagarna (då vi hade besök från USA) och ännu en med provsändning den 10 januari i år kunde genomföras utan problem.

"Kommunikation för fred" var ett Världsarvsengagemang på FN-dagen där Alexander medverkade till att sändaren startades två gånger, dels i ett skolprojekt vid middagstid och dels efter kvällens vetenskapscafé.

Årets första sändning, natten till den 4 januari var en testsändning för att utröna om de nordamerikanska lyssnarna var mer på alerten på en tid då det är eftermiddag och tidig kväll i Amerika. Resultatet blev, kanske något oväntat, att det var som vanligt. Inga fler hördes av och hörbarheten var ungefär som vid vanliga sändningstider.

Ett populärt inslag på förra årets alexandersondag var rundtur med häst. Christer Drospe var start och stoppunkt för rundturerna.

På tornvandringarna kommer man nära de magnifika tornen och får en aning om hur stora de är. Ernst-Arvid Ohlson är guide.

Sändaren har också startats på Världsarvsdagen den 31 mars och på Radiodagen den 6 augusti då det också var loppmarknad. På Världsarvsdagen fick ett 40-tal personer från de olika svenska världsarven vara med om ett besök i Grimeton med åtföljande start av alternatorn, vilket livligt uppskattades.

Ännu ett japanskt filmteam gjorde oss den äran i februari. Filmteamet kom från en av Japans största tevekanaler och reser land och rike runt för att filma världsarv.

Sändaren har dessutom startats vid de nio tisdagskvällsvisningarna som Alexander traditionsenligt svarat för under sommaren. Kvällsvisningarna har samlat 360 personer, alltså i medeltal 40 per kväll. Det var klart bättre än 2010 men lite sämre än 2009.

Alexandersondagen firades söndagen den 3 juli med cirka 220 besökare vilket var ungefär som föregående år. Rekordmånga svar, över 250, kom in efter dagens utsända meddelande, som uppmärksammade Göteborgsradio hundra år. Andra aktiviteter var Team Sikö, Arne Sikö och Charlotte Helin, som inbjöd alla att ställa frågor och diskutera på temat "Vår strålande miljö – hur farlig är den?" Andra aktiviteter var Carl-Gustav Strid, som talade om Ernst Anderson, tipspromenad samt kaffeservering och videovisning. Nytt för i år var en rundtur med häst och vagn som blev mycket populär.

Ett meddelande sändes den 5 augusti då "mobiltelefonens fader" Östen Mäkitalo begravdes.

Stationsbilens motor har renoverats i Halmstad. Cirka 200 timmar har lagts ner på detta arbete av främst Sigvard Bengtsson och Charlie Börjesson.

Under året har avstämningsspolar bytts vilket har gett resultat i bättre kvalitet på sändningarna. Diverse underhållsarbete har utförts i och på "tvättstugan" som föreningen har lovat att sköta.

Med undantag för sommarmånaderna har föreningens medlemmar varit aktiva på trivselkvällarna med att renovera sändarparken.

Utbildningen i att starta och köra SAQ, som inleddes under 2007, har fortsatt även under 2011. Två kurser har körts parallellt. Dels fortsättningskursen för dem som varit med från början och dels nybörjarkursen som startades 2009. En telegrafkurs i morsesignaleringsgrunder startades också och tanken är att den ska fortsätta i år. En ny nybörjarkurs om SAQ har startats nu i januari. Ett antal telegrafnycklar har köpts in och finns för utlåning till intresserade.

Medlemsbladet Alternatorn har utkommit med fyra nummer.

Den 7 mars 2011 fick Grimeton eget postnummer sedan en framställan om detta till posten hade krönts med framgång.

Nytt QSL-kort togs fram under året.

Den 24 oktober fick Alexanders medlem och tidigare vd:n Kjell Markström mottaga Hazeliusmedaljen i brons för sina insatser för radiostationen. Styrelsen vill framföra ett stort tack till alla som hjälpt till vid visningsverksamhet, dokumentation, sändarkörningar och andra arbeten.

Det ekonomiska läget är gott. För närmare redogörelse hänvisas till kassarapporten.

Jan Steinbach, ordf Alf Urbath, v.ordf. Hans Nilsson, kassör John Strandberg, sek Ulf Larsson, ledamot

Richard Lorenzen kom ända från Nebraska för att lär sig mer om Alexandersonalternatorn.

Richard kom från Nebraska till Grimeton

Richard Lorenzen är Alexanders längst bort boende medlem, men det hindrar inte honom från att besöka Grimeton. 2005 var han här senast och i mellandagarna kom han tillbaka - för att få lära sig mer. Tanken var att Richard, tillsammans med fru Jeanne, skulle ha kommit på julafton och varit med på sändningen då. Men kommunikationsproblem hindrade dem och tur var väl det eftersom det ju inte blev någon sändning.

Istället kom paret Lorenzen i mellandagarna och kunde vara med på en av provstarterna i samband med att felet i alternatorn efter uteblivna julaftonens sändning lokaliserades och avhjälpptes. Nu hade de bättre tur för "Den gamla damen" visade sig från sin bästa sida och fungerade som ett urverk. Richard följde i detalj allt från startförloppet och till dess att maskinen stod helt stilla igen, medan fru Jeanne filmade.

Den långväga gästen hade många frågor om körningen av alternatorn. Tv Alexanders ordförande Jan Steinbach och till höger Alexanders vevbansvarige Ola Hernvall.

Presenttips!!

Som medlem i föreningen Alexander kan du få köpa en utbildnings-DVD, som visar en teknisk dokumentär om radiostationen. Det är en dubbel DVD med totalt 2 tim 42 min speltid. På skiva 1 visas en översikt över stationen och alla handgreppen som behövs för att köra den. På skiva 2 beskrivs i detalj den tekniska funktionen bl.a. med hjälp av avancerad datorgrafik. DVD:n kostar **250 kr inkl. porto**. Du beställer den enklast genom att sätta in 250 kr på föreningens plusgiro **171 54 33-7**. Var noga med att ange Din adress på inbetalningen! Räkna med 1-2 veckors leveranstid.